

Hvad bør landbrugets drivhusgasser koste?

Af analysechef Otto Brøns-Petersen

24-06-2024

- Der er endnu ikke fastsat en klimapris på landbrugets udledninger fra dyrkning og dyrehold. I fastsættelsen af denne må politikerne vælge mellem enten landbrugsaftalens mængdemål eller en omkostningseffektiv ensartet CO₂e-pris.
- Hvis landbrugsaftalen fastholdes, kan det ifølge notatets beregninger nås ved en pris på blot 275 kr./ton - altså kun en tredjedel af den omkostningseffektive pris på 750 kr./ton. Det skyldes, at erhvervet ifølge landbrugsaftalen skal levere et kvantitativt reduktionsmål, som kun ligger 1½ mio. ton CO₂e under regeringens seneste fremskrivning af udledningerne i landbruget i 2030.
- Landbruget er underkastet en række inkonsekvente klimamål: Det nationale 70 pct.-mål, EU's byrdefordelingskrav til Danmark og den danske "landbrugsaftale". Konsekvensen er derfor at midlet (CO₂e-prisen) er forskellig alt efter hvilket mål man politisk sigter efter.
- Det anbefales at fastholde samme CO₂e-pris som uden for landbruget (750 kr./ton CO₂e) og at opgive landbrugsaftalens mængdemæssige mål, da aftalen bryder med grundlæggende princippet for omkostningseffektivitet.
- Mere generelt anbefales at rydde op i klimamålene og fokusere på EU-kravet til Danmark som følge af byrdefordelingsaftalen. Ellers øges de samfundsøkonomiske omkostninger unødigt og gør klimapolitikken mindre styrbar, når der - som netop har været tilfældet - løbende sker uundgåelige mancorevisioner.
- Såfremt der er politisk ønske om at imødegå de forventede meget store negative indkomstvirkninger af at prissætte landbrugets udledninger, anbefales det at udforme CO₂e-prisen gennem et kvotesystem med et højt niveau af gratiskvoter. Det kan udformes, så det imødekommer Svarer-gruppens kritik af en kvotemodell.

Svarer-gruppens modeller for udledninger fra landbrugsprocesser

Ekspertgruppen for en grøn skattereform (Svarergruppen) fremlagde i 2022 sin første delrapport om udledninger af egentlig CO₂, dvs. stort set alle andre udledninger end udledningerne fra landbrugsprocesser. Det førte til første etape af grøn skattereform, der blev aftalt senere i 2022, og som baserer sig på udvalgets model 2. Med reformen udvides den eksisterende CO₂-afgift til at omfatte alle udledninger af CO₂ fra produktionen. Reformen indføres fra 2025 til 2030.

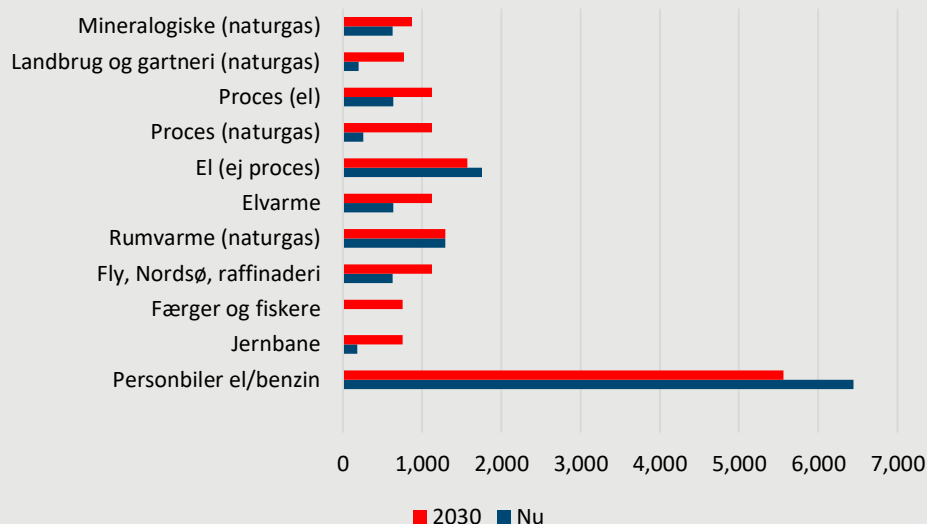
Udledninger, som ligger uden for den såkaldte ETS- eller kvotesektor¹, pålægges en afgift på 750 kr./ton CO₂ i 2030. Det gælder også udledninger fra person- og varebiler, der i lyset af de allerede meget høje afgifter vil få nedsat energifgifterne tilsvarende, så den effektive afgiftsbelastning ikke ændres, men bliver mere målrettet drivhusgasudledningen.

Udledninger inden for kvotesektoren (ETS1) pålægges halv afgift, svarende til 375 kr./ton CO₂. Mineralogiske processer (primært cementproduktion) pålægges dog kun 125 kr./ton i afgift. Men da de kvoteomfattede erhverv også skal betale for CO₂-kvoter, der ligeledes skønnes at ville koste 750 kr./ton CO₂e i 2030, vil skyggeprisen på udledningerne i kvotesektoren (ETS1) blive 1.125 kr. (dog 875 kr. for mineralogiske processer).

De fleste udledninger vil fra 2030 med grøn skattereform blive prissat fra 750-1.125 kr. ton/CO₂e, jf. figur 1. Det gælder dog ikke transportsektoren og foreløbigt heller ikke udledningerne af andre drivhusgasser end CO₂ fra land- og skovbruget; udledningerne fra sektorens energiforbrug er derimod allerede omfattet af grøn skattereform.

Figur 1

CO₂-priser før og efter grøn skattereform

Note: CO₂-priser inkluderer både afgifter og kvotepriser fra både ETS1 og ETS2.

Kilde: Egne beregninger.

¹ Her henvises til ETS1. Kvotesektoren udvides med ETS2 fra 2027.

Svarer-gruppens anden og sidste delrapport handler netop om land- og skovbrugets udledninger af andre drivhusgasser end CO₂. Udledningerne tegner sig for en fjerdedel af de samlede danske drivhusgasudledninger. De er i dag ikke omfattet af den eksisterende CO₂-afgift eller andre afgifter, men til dels underkastet anden form for regulering i form af kvælstofnormer mv.

Boks 1 beskriver hvordan udledninger fra forskellige sektorer er reguleret gennem EU.

Boks 1

Klassificeringer af udledninger i EU-regi

Udledningerne i EU, og dermed i Danmark, er reguleret forskelligt. I tabellen er de forskellige sektorer inddelt efter regulering i EU-regi.

Tidligere har det nuværende ETS1 dækket over kvotesektoren. Ikke-kvotesektoren har tidligere været de udledninger, der ikke var omfattet ETS1 - dvs. udledningerne under EU's byrdefordelingsaftale. Med introduktionen af ETS2 vil en del af udledningerne fra byrdefordelingsaftalen dermed høre under kvotesystemet. ETS2 omfatter brændstoffer til vejtransport mm. samt brændsler til opvarmning ikke omfattet af ETS1. Udledninger, der ikke er omfattet af ETS1 og LULUCF benævnes som udledninger under EU's byrdefordelingsaftale. Danmark er stadig forpligtet til at reducere sine udledninger fra byrdefordelingsaftalen frem mod 2030, selvom f.eks. transport kommer til at indgå i ETS2 i 2027. I resten af notatet henviser ikke-kvotesektoren til udledninger under byrdefordelingsaftalen, uanset at den for fremtiden vil inkludere ETS2.

Det danske EU-krav omfatter som nævnt byrdefordelingsaftalen, mens klimalovens mål (70 pct.-målet) omfatter såvel ETS1, ETS2 som LULUCF.

ETS1	ETS2*	LULUCF	Byrdefordelingsaftale
El- og varmeproduktion	Bygninger	Landbrugsarealer	Landbruget****
Energiintensive industrisektorer	Vejtransport mm.	Skov	Transport, herunder vejtransport, indenrigssøfart og banetransport
Luftfart	Småindustri, der ikke er omfattet af ETS1	Høstede træprodukter	Øvrige erhverv fordelt på service og fremstilling, der ikke er kvotebelagt under ETS1
Søtransport		By- og vådområder**	Affald/spildevand
			Små fjernvarme- og kraftvarmeværker
			Husholdninger

*Fra 2027. **Fra 2026. ***Herunder udledninger fra dyrenes fordøjelse, gødningshåndtering samt lattergas fra dyrkning mm.

Kilde: European Commission (u.å.), European Commission (u.å.) og Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2024)

Svarer-gruppens modeller

Svarer-gruppen foreslår i den anden delrapport at udvide den allerede vedtagne CO₂-afgift uden for kvotesektoren til også at omfatte landbruget i 2030, således at deres ikke-CO₂-udledninger omregnet til CO₂-ækvivalenter (CO₂e) ligeledes pålægges 750 kr./ton.

Dette er hovedmodellen, den såkaldte model 1, i udvalgets katalog. Den vil i princippet sikre, at reduktionsomkostningerne er de samme i landbruget og i den del af den øvrige ikke-kvotesektor, som alene er belastet af den almindelige sats i CO₂-afgiften. Ensartet sats på tværs af anvendelser er en betingelse for omkostningseffektivitet.

Gruppen peger dog også på to andre modeller, hvor den effektive sats er lavere²: Henholdsvis 375 kr. og 125 kr./ton CO₂e. Den lavere effektive sats er et resultat af, at der indføres et "bundfradrag" på 50 pct. af afgiftsgrundlaget for husdyr og gødning. Det begrænser tilskyndelsen til at reducere antallet af dyr og gødsningen, altså produktionen. Dermed er modellerne ikke længere omkostningseffektive, men forøger de samfundsøkonomiske omkostninger fra 150 kr./ton til henholdsvis 250 og 475 kr./ton. Samtidig er effekten på CO₂e-udledningen mindre: Henholdsvis 2,8 og 2,6 mio. ton mod 3,2 mio. ton i model 1. Til gengæld er indkomsttabet for landmændene mindre, og udvalget argumenterer for, at CO₂e-lækagen er mindre. Lækagen er den ekstraudledning, der kommer i andre lande, når den danske udledning falder. De politiske valgte klimamål inddrager imidlertid ikke lækageeffekten, som derfor ikke har relevans for at opnå dem eller instrumentvalget til det.

Landbruget er dog udover sine udledninger også i stand til at binde kulstoffer - "negative" udledninger om man vil. Kulstofbinding kan bl.a. opnås ved at rejse skov, undlade at dyrke lavbundslande og omdanne organisk restmateriale til kul (gennem en proces kaldet pyrolyse), som kan bindes i jorden. Svarerudvalget foreslår, at der gives nedslag i afgiften og ydes tilskud til at binde kulstof. Det varierer på tværs af modellerne.

Indkomsttabet for landbruget er en af de alvorlige knaster ved at reducere landbrugets udledninger. Det hænger sammen med, at meromkostningerne til dels sætter sig i jordpriserne og dermed landbrugenes egenkapital. Modsat andre aktiver er landbrugsjorden ikke variabel, og derfor må en tilpasningen i efterspørgslen efter landbrugsjord som følge af højere produktionsomkostninger ske gennem prisdannelsen på jord. For andre aktiver kan tilpasningen ske ved at begrænse mængden. F.eks. vil den vedtagne kilometerafgift på lastbiler formentlig give sig udslag i mindre godstrafik, færre investeringer i nye biler og eventuelt salg af overskudskapacitet til udlandet. Landbrugsjorden har ikke mange alternativ anvendelser.

Ifølge udvalgets modelberegninger skønnes model 1 at lede til et jordprisfald på 8,8 pct., mens model 2 og 3 ligefrem vil indebære stigende jordpriser (henholdsvis 4,1 og 7,2 pct.), men fald i værdien af andre aktiver. Udvalget estimerer, at model 1 vil øge konkursrisikoen i landbruget med 15 pct.-point, og at model 2 vil øge den med 4-5 pct. point, mens konkursrisikoen ikke stiger i model 3.

Udvalgets modelberegninger forudsætter, at en væsentlig del af øgede omkostninger for dansk landbrug kan overvælttes i forbrugerpriserne, fordi forbrugere på både hjemme- og eksportmarkederne har en præference for danske produkter. Det kan godt vise sig overvurderet. I så fald vil en større del omkostningerne ved drivhusgasreduktion sætte sig i jordpriser og konkursrisici.

² Samt to varianter af disse modeller, hvor omlægning af den direkte landbrugsstøtte anvendes som redskab.

Hvilke mål skal en afgift medvirke til at opfylde?

Udvalgets model 1 lever som sagt op til et grundlæggende krav til omkostningseffektivitet, fordi afgiften indebærer, at reduktionsomkostningerne svarer til - godt nok - de laveste reduktionsomkostninger i resten af økonomien. Det sikrer, at landbruget ikke rummer uudnyttede reduktionsmuligheder, som er systematisk billigere end i resten af økonomien. Men grundlæggende afhænger omkostningseffektiviteten af, hvilke mål man søger at opnå.

Global omkostningseffektivitet vil sige, at reduktionsomkostningerne er ens overalt på kloden og svarende til et globalt reduktionsmål. Et efficient globalt mål indebærer, at reduktionsomkostningerne svarer til de marginale skadevirkninger ved global opvarmning. Den anslås med betydelig usikkerhed til omkring 400-500 kr./ton CO₂e, jf. Barrage og Nordhaus (2024).

Det eksisterende internationale aftalesystem indebærer imidlertid, at hvert land eller område (for Danmarks vedkommende EU) har påtaget sig at nedbringe deres udledninger med bestemte mængder. I EU er målet blevet justeret op, senest til en reduktion på 55 pct. i 2030 i forhold til 1990. Udledningerne inden for kvotesystemet reguleres ved det fælles kvotesystem, hvor antallet af nye kvoter gradvist sænkes med 4,2 pct. om året, og hvor den største forholdsæssige reduktion vil finde sted. For ikke-kvotatudledningerne er der indgået en byrdefordelingsaftale mellem medlemslandene, som pålægger de enkelte lande et bestemt reduktionskrav. For Danmark er reduktionskravet 50 pct. i 2030 i forhold til 2005. Kravet er udformet som et lineært reduktionsspor. Over- og underopfyldelse i de enkelte år overføres til efterfølgende år. Det er altså ikke målopfyldelsen blot i slutåret 2030, men også reduktionssporet, som man gennemsnitligt skal opfylde.

Danmark er desuden underkastet en række andre krav, herunder den såkaldte LULUCF-forpligtelse til at øge nettooptag i skov og mark.

I den danske klimalov indgår et selvvalgt nationalt reduktionsmål på 70 pct. i 2030 i forhold til 1990. I modsætning til EU-byrdefordelingskravet omfatter klimalovens mål alle danske udledninger, dvs. udledninger fra den danske del af kvotesektoren, ikke-kvotesektoren samt LULUCF. Det nationale 70 pct.-mål overlapper altså med såvel EU's egen reduktion i kvotesektoren, det danske byrdefordelingskrav til ikke-kvotesektoren som LULUCF-forordningens krav til Danmark. Målene er desuden ikke opgjort på samme måde; de veksler mellem krav til slutåret, til reduktionssporet og med hensyn til referenceåret. F.eks. er Danmarks reduktionsforpligtelser under byrdefordelingsaftalen relativt til 2005, mens 70 pct.-målet er i forhold til 1990.

Endelig er der med den såkaldte landbrugsaftale i Danmark opstillet et mål for landbrugssektoren specifikt om at reducere udledningerne med 55-65 pct. i 2030 i forhold til 1990. Landbrugssektoren er den eneste sektor, som er blevet pålagt et sådant specifikt mål. Det rimer dårligt med omkostningseffektivitet, fordi det kan kræve en vidt forskellig udledningspris end fra resten af økonomien.

Det springende punkt er således, hvilke mål- og bindinger der lægges til grund.

Svarer-gruppen vurderede, at alle dens tre modeller er i stand til at mindst at opfylde samtlige forpligtelser - med 70 pct.-målet som det mest vanskelige og dermed mest bindende. Tidligere har det været vurderet af bl.a. CEPOS og Klimarådet, at EU's byrdefordelingskrav udgjorde en strammere binding (Brøns-Petersen, 2022). Imidlertid havde en nedjustering af de forventede udledninger fra

lavbundsjordene reduceret mankoerne og bragt især byrdefordelingskravet og landbrugsaftalens krav inden for rækkevidde.

Mankoeerne er stort set væk

I mellemtiden har regeringen nedjusteret de forventede mankoer yderligere (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2024). Det skyldes primært et større vurderet optag af kulstof i skov samt af større forventet grænsehandel med fossile brændstoffer i svensk favør, fordi Sverige modsat Danmark justerer afgifterne, når benzin og diesel fra 2027 indlemmes i EU's CO₂-kvotesystem. Der oprettes i første omgang et særligt kvotesystem, ETS2, til brændstoffer og brændsler til transport og opvarmning, men med sigte på senere at lade det indgå i det almindelige kvotesystem, ETS1.

Af tabel 1 fremgår de forventede mankoer ifølge ministeriets fremskrivning³.

Tabel 1

Mankoeer for gældende klimamål

Mål	Mio. ton CO ₂ e
Klimalovens 50-54 pct.-mål i 2025	-1,2 - -4,4
Klimalovens 70 pct.-mål i 2030	1,5
EU byrdefordelingsaftale	0,1
Landbrugsaftalen	1,5 - 3,5
<i>Memo:</i>	
<i>Svarer-gruppens afgiftsmodeller (3-1)</i>	2,6 - 3,2

Note: Et negativt fortegn angiver, at målet forventes overopfyldt.

Kilde: Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2024)

Klimalovens 2025-mål forventes at være overopfyldt, mens EU's byrdefordelingsmål er opfyldt (den balancerer med en manko på 0,1 mio. ton CO₂e). Der er en manko på 1½ mio. ton CO₂e både i forhold til klimalovens 2030-mål (70 pct.-målet) og landbrugsaftalen.

Til sammenligning indebærer Svarer-gruppens tre modeller reduktioner i størrelsesordenen 2,6 - 3,2 mio. ton CO₂e, baseret på gruppens egne beregninger (Ekspertgruppen for en grøn skattereform, 2024). Beregningen er foretaget inden den seneste klimafremskrivning fra regeringen, men det må vurderes ikke at påvirke reduktionen i 2030 væsentligt⁴.

³ Danmark er desuden underkastet et reduktionsmål gennem den såkaldte LULUCF-forordning, der vurderes overopfyldt i 2021-25 og 2030, men forventes at have en manko i 2026-29.

⁴ Som nævnt vedrører justeringen primært den opgjorte kulstofbinding i skov.

Politikerne bør enten opgive landbrugsaftalen eller sænke landbrugets afgift til 275 kr./ton CO₂e

Det gælder altså ikke længere, at en afgift svarende til den normale CO₂-afgift på 750 kr./ton tilfældigvis også er nok til at lukke mankoen i forhold til landbrugsaftalen og klimalovens 70 pct.-mål.

Såfremt det bindende politiske ønske fortsat er henholdsvis klimalovens 70 pct.-mål og landbrugsaftalens mål, skal den nødvendige drivhusgaspris i landbruget fastsættes, så mankoen på 1½ mio. ton CO₂e fortrænges. Det kan beregnes til en nødvendig pris på 275 kr./ton CO₂e - væsentligt mindre end den foreslåede afgift på 750 kr./ton i gruppens model 1. Beregningsforudsætningerne fremgår af boks 2

Lægges SEGES (2023) til grund, kan det endda være i overkanten. De øvrige modeller giver næsten samme reduktion til lavere afgiftssatser (effektivt 125 kr. og 375 kr.), fordi afgiften kombineres med tilskudsordninger. Men nu er de lavere satser altså mulige uden at supplere med tilskud, fordi den forventede manko er mindre. Satserne er endda i underkanten af de lave satser i gruppens to modeller.

Der kan imidlertid også være grund til at fastholde, at prisen på at udlede CO₂e er ensartet på tværs af anvendelser. Det er en grundlæggende betingelse for omkostningseffektivitet, fordi det sikrer, at reduktionerne finder sted, hvor de er samfundsøkonomisk billigst. Den samfundsøkonomiske omkostning ved en CO₂-pris, skyggeprisen, svarer marginalt til prisen, fordi udledeerne har incitament til at begrænse udledningerne, når reduktionsomkostningerne indhenter CO₂e-prisen. I aftalen om klimaloven er både omkostningseffektivitet og ensartet skyggepris tillagt vægt.

Det indebærer, at CO₂e-prisen i landbruget mindst skal være 750 kr./ton, svarende til den laveste skyggepris uden for landbruget. Men i så fald vil man reelt se bort fra landbrugsaftalen, der som nævnt kan realiseres til en meget lavere skyggepris. Det skyldes grundlæggende, at det er uforeneligt at have en ensartet pris på tværs af anvendelser kombineret med et sektormål som landbrugsaftalen. Derfor bør landbrugets sektor mål droppes; alternativt skal prisen være væsentligt lavere i landbruget.

Boks 2

Nødvendig CO₂e-pris i landbruget hvis landbrugsaftalen opretholdes

Hvis landbrugsaftalen fastholdes og er den bindende restriktion - hvilket er tilfældet ved de senest skønnede mankoer fra regeringen - skal CO₂e-prisen fastsættes, så den eliminerer den forventede manko. Ifølge regeringens skøn udestår således en manko i 2030 på 1,5 mio. ton CO₂e for at opfylde aftalen. Det vil også opfylde 70 pct.-målet og overopfylde EU-byrdefordelingskravet.

Der tages desuden udgangspunkt i Svarer-gruppens modelberegning af, at en afgift på 750 kr./ton (model 1) vil reducere udledningerne med 3,2 mio. ton CO₂e. Den nødvendige pris kan dermed beregnes til

$$pris_N = \left(\frac{manko_N}{manko_S} \right)^{\frac{1}{\epsilon}} pris_S$$

hvor fodtegnene N og S betegner det nye og Svarer-gruppens niveau, og epsilon er MAC-kurvens elasticitet. Den er i beregningen sat forsigtigt til 0,7 (De Cara og Jayet, 2011).

CO₂e-prisen i landbruget kan udformes som et kvotesystem

Svarer-gruppen afviser et kvotesystem i landbruget med henvisning til, at det binder reduktionsmængden snarere end prisen. Denne afvisning indebærer altså også reelt en afvisning af landbrugsaftalens mængdemål.

Det kan dog alligevel være hensigtsmæssigt at anvende et kvotesystem i landbruget.

For det første hvis der er politisk ønske om at kompensere landbruget for den negative indkomstvirkning af en CO₂e-pris. I så fald kan kvoterne tildeles som helt eller delvist gratiskvoter. Tildelingen kan baseres på de historiske udledninger på den enkelte bedrift, inden kvotesystemet begynder. Dermed er det stort set⁵ muligt at undgå en forringelse af incitamentet til at begrænse udledningerne i landbruget - modsat compensationen i Svarer-gruppens model 2 og 3. Og modsat en afgift, som ifølge EU-reglerne højst må godtgøres 80 pct. af det faktiske betalte afgiftsprovener fra den enkelte bedrift, har princippet om gratiskvoter været anvendt i EU's eget CO₂-kvotesystem, ETS. Der er derfor en bedre chance for at få et kvotesystem end et afgiftssystem EU-støttestøttet, hvis det indebærer betydelig kompensation. Modellen er nærmere beskrevet i Brøns-Petersen (2023).

For det andet kan et kvotesystem indrettes, så det binder prisen frem for reduktionsmængden. Også her kan anvendes et princip kendt fra EU's ETS-system, hvor en prisstabiliseringsmekanisme anvendes til justere kvotemængden mod til gengæld at stabilisere prisen.

CEPOS har tidligere peget på et kvotesystem for landbruget, som baserer sig på hel eller delvist gratiskvoter, og hvor kvoteprisen stabiliseres til 750 kr./ton CO₂e - svarende til det foreslåede afgiftsniveau - gennem en statslig stabiliseringsfond (Brøns-Petersen, 2023). Modellen gør det i princippet muligt at kompensere bedrifterne fuldt ud for indkomsttabet og sikrer samtidig en stabil pris svarende til den normale CO₂-afgift på 750 kr. i resten af økonomien.

⁵ Det er dog muligt, at forventninger til fremtidige ændringer i compensationen kan påvirke adfærden og medføre, at compensationen ikke er fuldt neutral, jf. Lange og Lange (2024)

Referencer

- Barrage, Lint, og William D. Nordhaus. 2024. "Policies, projections, and the social cost of carbon: Results from the DICE-2023 model". *PNAS Sustainability Science*.
<https://doi.org/10.1073/pnas.2312030121>.
- Brøns-Petersen, Otto. 2022. "Tvivlsomt om 70 pct.-klimamålet opfylder Danmarks nye EU-krav eller nedbringer EU's udledning af drivhusgas". *Cepos analysenotat*, november.
<https://cepos.dk/media/6560/tvivlsomt-om-70-pct-klimamaalet-opfylder-nye-eu-krav.pdf>.
- . 2023. "Sådan bør landbrugets drivhusgasser håndteres". *Cepos analysenotat*, august.
<https://cepos.dk/media/6989/saadan-boer-landbrugets-drivhusgasser-haandteres.pdf>.
- De Cara, Stéphane, og Pierre-Alain Jayet. 2011. "Marginal Abatement Costs of Greenhouse Gas Emissions from European Agriculture, Cost Effectiveness, and the EU Non-ETS Burden Sharing Agreement". *Ecological Economics* 70 (9):1680–90.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.05.007>.
- Ekspertgruppen for en grøn skattereform. 2024. "Grøn skattereform - Endelig afrapportering".
<https://skm.dk/media/ycflleas/groen-skattereform-endelig-afrapportering.pdf>.
- European Commission. u.å. "ETS2: Buildings, Road Transport and Additional Sectors". Set 19. juni 2024a. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/ets2-buildings-road-transport-and-additional-sectors_en.
- . u.å. "Scope of the EU Emissions Trading System". Set 19. juni 2024b.
https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/scope-eu-emissions-trading-system_en.
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. 2024. "Klimastatus og -fremskrivning 2024".
[https://kefm.dk/Media/638500598950235111/Klimastatus%20og%20-fremskrivning%202024%20%20\(f%C3%B8rste%20del\).pdf](https://kefm.dk/Media/638500598950235111/Klimastatus%20og%20-fremskrivning%202024%20%20(f%C3%B8rste%20del).pdf).
- Lange, Birgitte, og Kathrine Lange. 2024. "En drivhusgasafgift på udledningerne fra landbruget". Folketinget - det internationale sekretariat.
<https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/KEF/bilag/183/2820031.pdf>.
- SEGES. 2023. "Klimavirkemidler til dansk landbrug". https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/7/e/1/seges_innovation_rapport_klimavirkemidler_sep_2023.pdf.